

Радянський ШЕДРАТОР

ОРГАН ПАРТКОМУ,
РЕКТОРАТУ,
ПРОФСПІЛКОВИХ КОМПІТЕТІВ
ТА КОМПІТЕТУ ЛКСМУ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ
ІМЕНІ В. СТЕФАНІКА

Газета заснована 30 вересня 1988 року.

№ 5 (5)

1 листопада 1988 р.

Ціна 3 коп.

Микола СИГІВСЬКИЙ.

Зоряна снага

Рік Жовтневий. Грізний час розплати.
Чужа революція гряде.
І відтоді ми — П солдати —
Павлів'я робітнице, молоде.
Ми похитно стали над
землею,
Заступивши отчий край
грудьми,
І сариймали чистою душею
Жовтня переможного
громи.
І сьогодні на житейським
полі
Час дерзани і звершень
настає.
Зоряна снага людської
долі
Щедро поїть творення мос.
Земле рідна, волі
материзнал
Ми ж самі творці свого
життя.
Мати. Революція. Вітчизна —
Це навик священих поняття.
Ми взяли до серця їх
назавжди,
Відсвіт їх — у людства на
чолі.
Наче світоч Ленінської
правди,
Світоч щастя й миру на
землі.

**ПРАЦІВНИКИ НАРОДНОЇ ОСВІТИ!
ЗДІЙСНЮЙТЕ РЕФОРМУ ШКОЛИ, ОЗБО-
ЮЙТЕ МОЛОДЕ ПОКОЛІННЯ СУЧАСНИМИ
ЗНАННЯМИ, НАВИКАМИ ДО ПРАЦІ, ІДЕН-
НОЮ ПЕРЕКОНАНІСТЮ!**

(Із Закликів ЦК КПРС до
71-ї річниці Великої Жовт-
невої соціалістичної рево-
люції.)

Відзнака за винаходи

Нагрудним знаком Все-
союзного товариства вина-
хідників та раціоналізаторів
«Винахідник СРСР» нагоро-
джений завідуючий кафед-
рою фізики, професор
П. П. Киричок.

Ця нагорода стала Петру
Павловичу відзнакою за
творчі розробки чотирьох
нових магнітних матеріалів,
що знайшли своє застосу-
вання у виготовленні радіо-
і електротехнічних прила-
дів. Розробки П. П. Кири-

чка та його співавторів, зо-
крема доцента кафедри
фізики Івано-Франківського
інституту нафти і газу Г. І.
Антошук, стосуються фе-
ритів, над якими у лабора-
торних умовах плідно пра-
цює кафедра нашого інсти-
туту. Вони з успіхом засто-
совуються на підприємст-
вах машинобудівної і при-
ладобудівної промисловос-
ті Москви і Астрахані.

Н. АРКАДЬЕВА.

ВЕЛИКА Жовтнева соціалістична революція, наголошується у Зверненні Центрального Комітету Комунистичної партії Радянського Союзу «До радянського народу», — найвидатніша подія ХХ століття, яка сповістила початок нової ери в житті людства, принциповий зміст якої яскраво і переконливо розкрито в новій редакції Програми партії, прийнятій історичним ХХVII з'їздом КПРС. Він полягає в заміні капіталізму новою, комунистичною суспільно-економічною формацією. Тим самим завершилась передісторія людства і було розпочато перехід до його історії.

Великий Жовтень поклав початок якісно новому етапу суспільного розвитку. В результаті перемоги Великої Жовтневої соціалістичної революції виникла і утвердилась держава диктатури пролетаріату. Робітничий клас, об'єднуючи навколо себе всіх трудящих, приступив до вирішення надзвичайно складного завдання — до створення основ нового суспільства. З системи імперіалізму випала країна, яка становить 1/6 частину території планети і в якій проживало 160 мля. чоловік населення. Це був удар, що розірвав всевітній ланцюг імперіалізму, поклав кінець його безроздільному пануванню. Ніщо тепер не могло зупинити прогресуючого розвитку загальної кризи капіталізму, що охопила його економічну, політичну і ідеологічну сторони, найяскравішим проявом якої і була Жовтнева революція.

З вступом капіталізму на початку ХХ століття у свою вищу і останню стадію — стадію імперіалізму склалися матеріальні умови для заміни капіталістичних виробничих відносин соціалістичними, визріли, як підкреслюється в новій редакції Програми КПРС, об'єктивні і суб'єктивні передумови переможної соціалістичної революції. В Росії протиріччя імперіалізму

нема соціалістична революція була підготовлена всім ходом економічного і політичного розвитку Росії і стала його закономірним результатом. Але переможна пролетарська революція в Росії не була й «локальним», «суто російським явищем», як це намагаються довести наші ідеологічні противники. Вона здійснила соціальний переворот всесвітньоісторичного зна-

чення в міжнародному масштабі основних рис того, що було у нас. Суспільна практика підтвердила це геніальне передбачення. Життя показало: перемога робітничого класу дійсно неможлива, поперше, без бойової революційної організації — партії нового типу, яка творчо застосовує революційну теорію до практики класової боротьби і соціалістичного будівни-

ня засвідчив, що визначальною умовою переможної соціалістичної революції є тісний союз пролетаріату і біднішого селянства зі всіма трудящими прощарками міста і села. Основні риси, уроки і досвід Жовтня мають, таким чином, неминуще і універсальне значення.

Крім того, «не деякі, а всі основні і багато яких другорядних рис нашої революції», — писав В. І. Ленін, — мають міжнародне значення в розумінні впливу її на всі країни». Великий Жовтень став могутнім джерелом і прискорювачем соціального прогресу на планеті, дав могутні революційні імпульси всім загонам міжнародного робітничого руху, розгортанню національно-визвольної боротьби, перебудові міжнародних відносин; розпочалось формування організованого пролетарського авангарду — комунистичних партій, які сьогодні справляють виршальний вплив на хід історії. Практично вся історія людства з 1917 року проходить під постійним соціально-економічним впливом Великої Жовтневої соціалістичної революції. Це особливо характерно і для наших днів.

Ідеї Жовтня продовжуються в наших справах сьогодні — в революційній перебудові, прискоренні соціально-економічного розвитку країни, в активному втіленні в життя радянським народом рішень ХХVII з'їзду партії, XIX Всесоюзної партійної конференції, Пленумів ЦК КПРС.

І. ПЕНДЗЕЙ.
Конфлікт історичних наук,
старший викладач кафедри загальної історії.

Назавжди в наших серцях

посилювались гнітом кризизму, пережитками капіталізму і тому проявилась з особливою силою. Сюди перемістився центр міжнародного робітничого руху. Вона стала батьківщиною ленінізму, який дав відповідь на корінні питання сучасності. Саме тут виникла перша в світі марксистська організація нового типу — партія більшовиків на чолі з В. І. Леніном, яка високо підняла прапор пролетарського інтернаціоналізму і революційної боротьби.

Робітничий клас Росії відзначався високою організованістю, пройшов ґрунтовну школу класової боротьби, зокрема двох буржуазно-демократичних революцій, виступав гегемоном єдиного антиімперіалістичного фронту визвольного руху народних мас. Тому Велика Жовт-

чення — назавжди покірчилася з віковим пануванням приватної власності, ліквідувала експлуатацію людини людиною. Людина праці стала повновладним господарем країни.

Соціальні ж антагонізми, корінні протиріччя старої Росії, розв'язані Жовтневою революцією, властиві кожній з капіталістичних країн, імперіалізму як системі, заснованій на пригнобленні і експлуатації. Тому основні питання нашої революції виходять за межі специфічно російських національних умов 1917 р., вони були і є основними питаннями кожної соціалістичної революції, незалежно від того, де і коли вона відбувається.

В. І. Ленін вбачав міжнародне значення Жовтневої революції в історичній неминучості повто-

решення в міжнародному масштабі основних рис того, що було у нас. Суспільна практика підтвердила це геніальне передбачення. Життя показало: перемога робітничого класу дійсно неможлива, поперше, без бойової революційної організації — партії нового типу, яка творчо застосовує революційну теорію до практики класової боротьби і соціалістичного будівни-

чення в міжнародному масштабі основних рис того, що було у нас. Суспільна практика підтвердила це геніальне передбачення. Життя показало: перемога робітничого класу дійсно неможлива, поперше, без бойової революційної організації — партії нового типу, яка творчо застосовує революційну теорію до практики класової боротьби і соціалістичного будівни-

решення в міжнародному масштабі основних рис того, що було у нас. Суспільна практика підтвердила це геніальне передбачення. Життя показало: перемога робітничого класу дійсно неможлива, поперше, без бойової революційної організації — партії нового типу, яка творчо застосовує революційну теорію до практики класової боротьби і соціалістичного будівни-

Досвід Великого Жовт-

«Ми твої, революціє, діти»

Під такою назвою в актовому залі інституту відбувся вечір студентів фізико-математичного факультету. У його програмі — ярмарка солідарності, конкурс політичних плакатів, концертні виступи.

Чудові плакати представила кожна факультетська група. Усі вони емоційно і разом з тим продумано оформлені, пройняті глибоким політичним змістом, бо несуть у собі заряд актуальності і неспокою за долю миру, за безядерний космічний простір. Перший приз присуджено плакату «Воїнам-інтернаціоналістам, які загинули в Афганістані, присвячено». Його автор — групкомсорг групи ФМ-31 Ігор Люлька. Другий приз завоювала група ФМ-41 (групкомсорг Зінаїда Позняк) за плакат «Ойбет пашети у боротьбі за мир». Запам'яталися глядачам і виступи учасників художньої самодіяльності.

В. РИБЧИНСЬКА,
Інструктор студентського клубу.

Акція „Турбота“

Все більше комсомольських груп включається в акцію «Турбота» по налагодженню якнайтісніших шефських зв'язків з школою-інтернатом, що в Угорниках. Доля дітей-сиріт не може залишити байдужими тих, хто присвятив себе роботі на педагогічній ниві. Через те в інституті створено педзагін, який успішно співробітничав з колективом школи-інтернату. Студенти організували збір дитячих книг для шкільної бібліотеки, на впорядкування території школи щодня працює «рудовий десант» (нині його представляють комсомольці фізмату).

Минулої неділі силами фізико-математичного факультету, було організовано для школярів інтернату вечір відпочинку, на якому дітям було вручено подарунки, дано концерт.

А в недалекій перспективі — реалізація ще двох цікавих ініціатив: створення хору хлопчиків та естетичне оформлення шкільних кімнат. За ці справи взялися студенти музично-педагогічного та художньо-графічного факультетів.

Н. БУХВАЛОВА,
Секретар комітету комсомолу.

Митець, громадянин, людина

Минулого тижня у рамках днів пам'яті поета українського кіно, видатного радянського актора і режисера, заслуженого артиста республіки, лауреата Державної премії Української РСР, ім. Т. Шевченка Івана Миколайчука на Прикарпатті в нашому інституті відбулася творча зустріч з кіномитцями, артистами й письменниками. До студентів завітали режисер кінотеатру імені О. Довженка заслужений діяч мистецтв УРСР Леонід Осика, відома співачка, дружина І. Миколайчука, Марія Миколайчук, кіноактриса Світлана Князева та Івано-Франківський поет Ярослав Ярош. Йшлося про безсмертний талант Івана Миколайчука, згадувалося про нього як митця, громадянина, людину.

Їм не байдуже

Цікаво і змістовно пройшли нещодавно на фізико-математичному факультеті звітні збори, на яких співчлани заслухали звіт комсомольського бюро про роботу в минулому році і завдання на 1988—1989 рр., вирішили організаційні питання.

Комсомольське бюро готувалося до них старанно, аналізуючи недоліки, і як результат — збори вдалися. З самого початку тон їм задав доповідач — секретар комсомольського бюро факультету Іван Кабан. Він проаналізував роботу кожного члена бюро, акцентував увагу на необхідності поглибити контроль за прийнятими рішеннями. Для цього на факультеті широко використовується стінна новина, що підвищує відповідальність комсомольців про діяльність бюро. Цей досвід, безперечно, треба переймати й іншим факультетам. Зрештою, і комітету комсомолу не завадило б почититися, бо він часом так «засекречує» свої рішення, що навіть комсомол факультетів про них нічого не знають.

Прозвучали критичні зауваження стосовно невдалої організації роботи загону «Макаренковець» під час третього трудового семестру, а саме: підсумки роботи загону не враховуються як педагогічна практика, не впливають на успішність, чи переведення студента на наступний курс. Тому так і виходить, що характеристики з цієї практики нікому не потрібні.

Та, крім критики, в доповіді прозвучали і конкретні пропозиції: організувати зустріч студентів з деканом, викладачами і обговорити питання самостійної підготовки; перевести термін проведення звітних виборчих комсомольських зборів

(робити їх в березні — квітні), говорилось і про необхідність влаштувати зустрічі студентів, які проживають у гуртожитку № 5, з ректором, парткомом, профспілковими та комсомольським комітетами.

Чимало слушних думок було висловлено на зборах. Так, комсомольці запропонували запровадити шефство старшокурсників над студентами першого курсу — своєрідне студентське кураторство; організувати роботу факультетської секції КІДУ; виділити кімнату для громадських організацій, оформити стенд «Кращі спільноти факультету»; ввести у практику роботи комсомольського бюро виставку майбутнього вчителя, створити факультетську студію «Слово», яка б об'єднувала бажаючих глибше вивчати українську мову.

Все це комсомольцям не байдуже. Згадали і про незадовільний, на думку студентів, стан проведення безвідмовної практики в школі, і про великі черги в інститутській їдальні (чомусь не працює в час пік друга ліній) й в медпункті. Комсомольське бюро звернулося до деканату з проханням виділити громадським організаціям факультету кімнату, в якій можна було б обладнати куток громадського активіста тощо.

Також ставилася вимога похвалити викладання практичного курсу російської мови. Неприпустимим комсомольці вважали і те, що нині, в період перебудови, «мовчить» інститутський «Комсомольський прожектор» (відповідальний за цю ділянку роботи член комітету комсомолу Віктор Міщук).

На зборах виступив декан факультету Володимир Михайлович Кланічка.

Наш кор.

Уже вісім років існує в нашому Інституті музей історії освіти Прикарпаття. У двох його залах зібрано і представлено 1300 експонатів, які знайомлять відвідувачів з розвитком і життям освітньої справи нашого краю від давніх часів до сьогодення. Різні люди побували в його стінах: студенти, викладачі, почесні гості з багатьох республік нашої країни, інших держав. Кожного цікавить літопис боротьби прогресивної громадськості за справді народну школу.

Недавно в музеї побували люди, життя яких вже стало часткою історії. Це колишні воїни-інтернаціоналісти, які тепер навчаються на першому курсі нашого інституту. З інтересом вони ознайомилися із розвитком освіти в Прикарпатті, формами і методами навчально-виховної роботи в школах, училищах області. Це їм, без сумніву, стане у пригоді в освоєнні спеціальності педагога.

На знімку вгорі: завідувач музейної справи Прикарпаття Б. М. Гаврилів знайомить колишніх «афганців» з експонатами першого залу.

На знімку внизу: студенти першого курсу історичного факультету В. Білогубка і В. Гищук (зліва — направо) олядають експозицію «Вони захищали Батьківщину».

Фото В. Боб'яка.

ГРОМАДЯНИ СРСР БЕРИТЬ АКТИВНУ УЧАСТЬ У РЕФОРМІ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ, У ПІДВИЩЕННІ РОЛІ РАД, ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ УСІХ СФЕР НАШОГО ЖИТТЯ!

(із Закликів ЦК КПРС до 71-ї річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції.)

Обговорюємо проекти Законів СРСР

ЗМІЦНЮЮЧИ НАРОДОВЛАДДА

Постанова Президії Верховної Ради СРСР про проекти Закону Союзу Радянських Соціалістичних Республік «Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) СРСР» і Закону СРСР «Про вибори народних депутатів СРСР» є наочним свідченням практичного здійснення курсу ХХVII з'їзду партії, XIX конференції КПРС, спрямованого на дальшу демократизацію суспільства і проведення реформи політичної системи.

Співставлення проекту Закону СРСР про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) СРСР з діючою Конституцією допомагає переконатися в тому, що передбачаються докорінні зміни в діяльності Рад народних депутатів, які спрямовуються на підвищення їх ролі у житті радянського суспільства. У проекті закону перш за все обґрунтовується роль з'їзду народних депутатів, які повинні вирішувати найважливіші питання загальносоюзного, республіканського і місцевого значення. Важливо зазначити, що діяльність Рад народних депутатів повинна будуватися на основі колективного, ділового обговорення різних питань. Ради повинні забезпечувати гласність, широко залучати громадян до участі в їх роботі, враховувати громадську думку в розв'язанні найважливіших питань загальнодержавного і місцевого значення, систематично інформувати радянських людей про свою роботу і прийняті рішення.

Проекти законів свідчать про дальше вдосконалення виборчої системи. В ній новим насамперед є те, що вибори народних депутатів передбачається проводити по одномандатних і багатомандатних виборчих округах на основі загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні. Проектами Законів вперше передбачається обирати третину народних депутатів СРСР, народних депутатів союзних і автономних республік і громадських організацій — Комуністичної партії Радянського Союзу, професійних спілок, кооперативних організацій, Всесоюзної Ленінської Комуністичної Спі-

лки Молоді, об'єднань жінок, ветеранів війни і праці та інших громадських органів. Такий підхід до формування державних органів допоможе більш повно враховувати інтереси різних верств населення країни і розвивати його політичну і творчу ініціативу.

Важливо зазначити, що проектом Закону СРСР «Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) СРСР» чітко визначаються функції з'їзду народних депутатів СРСР і Верховної Ради СРСР і її палат. У цьому зв'язку, зокрема, відзначається, що Раді національностей підлягає розгляд питань соціально-економічного розвитку республік, автономних областей і автономних округів; національної культури і інтернаціонального виховання; забезпечення національної рівноправності, інтересів націй, народностей і національних груп у поєднанні з загальними інтересами і потребами радянської багатонаціональної держави.

Особливо цінним є те, що підвищуються права і обов'язки народного депутата. Зокрема, передбачено, що з'їзди народних депутатів або сесії Верховної Ради повинні не більше як в триденний термін дати відповідь на запит депутата. Народні депутати СРСР звільняються від службових або виробничих обов'язків на певний час, необхідний для виконання ними депутатської діяльності. При цьому пропонується зберігати їм середній зарплаток за місцем постійної роботи, який повинен виплачуватися за рахунок державних бюджетних коштів.

Слід зауважити й те, що за громадянами зберігається право відкликати з виборчих органів депутатів, які не виправдовують їх довіри.

Ці, як і багато інших передбачених нововведень і вдосконалень в Основний Закон Союзу Радянських Соціалістичних Республік, повинні сприяти послідовному здійсненню реформи політичної системи.

П. ФЕДОРЧАК.
Проректор по науковій роботі, доктор історичних наук, професор.

ПРОБЛЕМА наукового осмислення дитячої літератури — одна з найбільш актуальних в українському літературознавстві. На фоні нинішнього руху літературознавчої думки відставання у дослідженні дитячої літератури особливо впадає в око. Причин тут чимало: надто довго ставлення літературознавців і критиків до проблем розвитку української дитячої літератури було або принагідним, або зверхнім. В результаті — дитяча література не мала статусу окремої повноцінної і повноправної художньої системи з усіма випливаючими звідси наслідками.

Якісні зрушення в царині вивчення і викладання української літератури для дітей, що відбулися в останні десятиліття, — це великою мірою заслуга Л. М. Кіліченко, авторки рецензованої праці. Широкий діапазон наукових інтересів ученої, свіжість і оригінальність оцінок літературних явищ, інтелектуалізм і сміливість думки стали загальним здобутком літературознавчої науки. Завдяки багаторічним науковим пошукам Л. Кіліченко став можливим ґрунтовний розділ у двотомній історії української літератури (К.: Вища школа, 1988.

З почуттям любові

КНИГИ ВИКЛАДАЧІВ ІНСТИТУТУ

Наук, думка, 1988. — Т. 2), на який українське літературознавство не спромоглося двадцять років тому назад при виданні академічної «Історії української літератури» у восьми томах.

Вагому допомогли в якійсь підготовці вчителя надають методичні праці Л. Кіліченко — від навчальних програм для педучаліщ і педінститутів, багаточисленних статей, методичних розробок, навчальних посібників аж до підручників. Цю мету переслідує і рецензована праця з підзаголовком «Навчальний посібник для учнів педучаліщ», що виходить далеко за межі і жанру, і конкретних адресатів.

Колосальний інформаційний матеріал, висока філологічна культура, глибока інтерпретація літературних явищ, абсолютна

відсутність дидактизму дають підстави назвати рецензовану книгу концептуальним дослідженням — монографією з широким і об'єктивним поглядом на українську дитячу літературу в контексті всесоюзного і світового літературного процесу.

Важливість рецензованої праці полягає, як нам здається, в тому, що вперше в українському літературознавстві зроблена вдала спроба на багатому матеріалі простежити процес становлення і розвитку української дитячої літератури. Її особливості, специфіку, арсенал художніх засобів, дослідити, як новаторство дитячої літератури радянського періоду узгоджується з тими плідними традиціями, що склалися в історії української літератури, критично сприйняття зробленого попередниками; перестановити деяких акцентів у традиційному інтерпретуванні конкретних творів тощо.

Відрадно, що Л. Кіліченко не обмежується дидактичним принципом добро-художнього тексту, як це відбувалося (і відбувається) авторами підручників для початкових

школьного періоду. Українська дитяча література радянського періоду з численними поетично названими підрозділами) дала можливість авторці простежити поступальний рух української дитячої літератури, історію її розвитку — від фольклору, давньої до літератури наших днів; представити українську дитячу літературу як новий, динамічний етап в історичній еволюції дожовтневого і радянського літературного процесу.

«Вступ» є своєрідною інтродукцією до головної проблеми рецензованого дослідження. Тут бачимо спробу теоретичного осмислення поняття дитячої літератури; критичне сприйняття зробленого попередниками; перестановити деяких акцентів у традиційному інтерпретуванні конкретних творів тощо.

Відрадно, що Л. Кіліченко не обмежується дидактичним принципом добро-художнього тексту, як це відбувалося (і відбувається) авторами підручників для початкових

* Кіліченко Л. М. Українська дитяча література: Навчальний посібник для учнів педучаліщ. — К.: Вища школа, 1988.

ЗІТТИ І ВИБОРИ
В КОМСОМОЛІТисяча...
дрібниць?

Звітно-виборна кампанія завершилася в комсомольських групах музично-педагогічного факультету загальнофакультетськими зборами, на яких студенти відверто говорили про все наболіле.

Зокрема, було згадано про прикрі недоліки в роботі комсомольського бюро, що за весь рік провело лише... одні (!) збори. А комсомольська організація співробітників факультету навіть не зуміла організувати зити і вибори, тому що їй досі не мають ватажка.

Квітлоє комсомольців і різке зниження успішності, необхідність студентів з документами, які регламентують самоврядування. Чи не тому воно звелось на факультеті до розподілу стипендій та місць в гуртожитку. Не задовільняють студентів навчальні програми та плани (щоденно чотири пари плюс індивідуальні та самостійні заняття), навантаження велике. Комсомольці вважають, що на це питання може дати відповідь зустріч студентів з ректоратом.

Гідні уваги й такі цікаві пропозиції, висловлені на зборах, як створення на факультеті студентського кооперативу, клубу цікавих зустрічей, дискусійних клубів, проведення експерименту — тижня вільного відвідування пар (а чому б не спробувати?).

Словом, планів багато, і новообраному комсомольському бюро, секретарем якого знову обрано Альміру Назірову, буде над чим попрацювати.

Наш кор.

ВІД РЕДАКЦІЇ: як заповнив нас секретар партбюро музично-педагогічного факультету Володимир Павлович Поліщук, питання переважності студентів, раціональнішого планування навчання обов'язково будуть вирішені.

Посій
зерно добра

Ще задовго до поїздки у Ворохтянський санаторій «Смерічка» мені не раз доводилося чути і від викладачів, і від студентів багато хороших слів про юнаків V-го курсу художньо-графічного Михайла Чорнія, Івана Дем'янчука, Ігоря Рошака, Володимира Плазінського, Василя Шевчука, Любомира Стручинського. І про кожного говорили: «Серце добре, руки золоті». Що правда, то правда — золоті, сам переконався, коли побачив їх роботу — чудовий настінний розпис у спальні санаторію: летючий корабель, а в ньому — юний сіяч розсіпає добрі зерна, либонь, добра й любові, що дивоцвітом проростають у людських серцях.

Тепер хлопці тут на практиці, але діти знають їх добре віддавна. Це зрозумів би кожен, побачивши, з якою радістю, ніби щирих друзів, зустрічає їх малеча. Воно й не дивно, прийшли студенти — буде щось цікаве: чи концерт, чи слайди або діафільми покажуть, чи

розповідатимуть про художників.

— З чого ж почалася ця дружба з маленькими мешканцями «Смерічки»? — поцікавився у комсорга художньо-графічного Михайла Чорнія.

— Ще навесні цього року студенти нашого факультету вирішили зібрати гроші і придбати для дітей книжки, фарби, альбоми. Сказано — зроблено. З цими подарунками завітали ми в Ворохту, де лікують дітей, хворих на туберкульоз. Як вони були нам раді! Тоді й зрозуміли — ми тут потрібні.

— Дуже потрібні, — підтвердив завпед санаторію Р. А. Ненич. — Багато нам допомагають. Самі ж розумієте, хоча й створено у нас для дітей всі умови і для навчання, і для лікування, та не вистачає їм тепла рідної домівки, людської уваги і турботи. Приносять їх сюди саме ваші студенти. Ціни цьому нема!

І. ТИМІНСЬКИЙ.

Студент IV-го курсу філологічного факультету.

Вже почали свою роботу в школі № 22 Наталя Жукова, Галина Чернюва та Тетяна Марцанків — цьогорічні випускниці нашого інституту. А от у Руслана Терещука (II курс худграфу), Михайла Люкляна (III курс фізкультури), майстра спорту СРСР по спортивному орієнтуванню, чемпіон України) та Василя Братчука (IV курс істфаку, кандидат в майстри спорту) педагогічна робота ще попереду.

Фото В. Боб'яка.

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ:
РОЗВИТОК І ПРОБЛЕМИПід лежачий
камінь...

Продовжуємо на сторінках газети обговорення проблеми студентського самоврядування. Чому в інституті воно існує здебільшого на папері? Чому в нього не вірять самі студенти? Як виправити таке становище? На ці питання намагається відповісти заступник секретаря комітету комсомолу Олександр САНГУЛІЯ.

— Відверто кажучи, не розумію, навіщо потрібні студентські деканати і їм подібні організації? Студкомі, виявляється, існують для координації (!) груп на курсі. А для чого ж тоді комсомольське бюро? Що входить в обов'язки студентського декана? Кажуть, потрібен він, щоб можна було виходити з пропозиціями студентів на деканат. Але це можуть робити і комсорги факультетів, і старости груп. Навіщо створювати свого студентського «чинущу»? Самі ж робимо зайві бар'єри між студентами і викладачами, а потім дивуємося, звідки з'явилися непробиті мури бюрократизму.

Напевно, всі пригадують, як велася мова про налагодження самоврядування у п'ятому гуртожитку. Всі були «за». А кому ж бути комендантом, кому відповідати за санітарний стан? Тут усі в куці. Доходжу висновку, що самоврядування потрібно багатьом до тих пір, поки воно не накладає відповідальності. Ось коли конче треба місця в гуртожитку, чи стипендії — так, воно потрібне, а як самому щось робити — вибачайте, моя хата скраю.

А якщо розібратися, навіщо в гуртожитку студентський комендант? Це ж непочатий край роботи! То як — вчитися студенту чи йти в комендант? Інша річ — студенти. Вони вирішують багато проблем в гуртожитку: це і організація дозвілля, і пропускний режим, поселення і виселення. Хоча якраз з останнім не все гаразд. Іноді ці питання вирішуються необ'єктивно, за принципом —

«своїх не чіпати». Цієї тактики необхідно позбутися. Членам студради потрібно тримати тісний зв'язок з комендантом і тільки спільно вирішувати всі назрілі питання.

Самоврядування, на жаль, дехто зрозумів ще й так: «що хочу, те й роблю». Зокрема, це стосується вільного відвідування. Вважаю, що справу треба налагодити так, щоб студент знав не лише свої права, але й обов'язки: щоб група, звертаючись до декана з клопотанням про дозвіл студентів на вільне відвідування, була впевнена, що він (студент) не підведе товаришів. Хоча й тут контроль обов'язковий, бо ж може людина і не розрахувати свої можливості.

Є ще один аспект цієї проблеми — упереджене ставлення деяких викладачів до студентів, які займаються самостійно, мовляв, не діло вони роблять в цей час, що завгодно, лиш не вчаться.

Щодо занять згідно з індивідуальними графіками, то їх треба поширювати. Нехай студенти самі складають ці графіки, зрозуміло, погоджуючи з деканатом, нехай складають іспити, коли їм зручніше, проходять практику в школі, не розриваючи навчальний процес. А якщо група виявляє недовіру студенту, нехай він складає іспит при всіх. Хто може, нехай швидше оволодіває навчальною програмою і переходить на курс вище.

Хотілося б торкнутися ще такої проблеми. Чотири проценти стипендіального фонду становлять гроші, які комітет комсомолу може використувати для заохочення своїх активістів, а насправді ми цих грошей і не бачимо, ними розпоряджаються деканати, виділяють їх старостам, профорганам. А ми зі своїми правами на розподіл цих коштів стоїмо осторонь.

Словом, є над чим поміркувати, і не тільки комітету комсомолу. Так що давайте всі разом братися до роботи, бо під лежачий камінь вода не потече.

Й відповідальності

класів і що призводило до нівелювання, однозначності і повторюваності в характеристиках письменників; до шаблонності, примітивізму, інертності думки і закостенілості душі. Бо, як справедливо пише Л. Кіліченко, «дитяча книга виникає на стику мистецтва, педагогіки, психології, але передусім вона така мистецьке явище. Помилково вважати її ілюстрацією певних положень педагогіки, морально-етичних сентенцій». Цей асади і дотримується наша авторка при аналізі конкретних творів для дітей.

Розділ «Народнопоетична творчість для дітей» розкриває генезис української дитячої літератури з її розмаїттю жанрів, з своїми характерними прийомами і своєрідністю розвитку на кожному етапі становлення. Цікавим є підхід авторки до вивчення народнопоетичних жанрів у нерозривному

зв'язку з реальною дійсністю. Крім величезної естетичної наснаги, розділ має непересічне практичне значення. Він заповнить прогалину в підготовці майбутнього вихователя дошкільних закладів і вчителя початкових класів, які, згідно з діючими навчальними планами, не вивчають фольклору.

Матеріалом для двох наступних розділів послужили твори для дітей і про дітей українських письменників дожовтневої і радянської доби. Колосальні часові і просторові пласти, охоплені Л. Кіліченко в широкому контексті дитячої літератури народів СРСР і західноєвропейської, створюють зриму картину жанрової та ідейно-художньої еволюції української дитячої літератури.

Подиву гідна скрупульозна робота над текстом, захоплює свіжість науко-

вої інтерпретації твору, вражає багатство ключів проникнення в творчу лабораторію письменників, таїні індивідуального стилю кожного з них; милує око прекрасне, близьке до ідеального, художнє оформлення (художник Л. О. Дикарев); викликає подив висока професійна культура редактора книги О. В. Костенко; зачаровує закоханих авторки в досліджуваний матеріал. Закоханість ця аж ніяк не зводиться до декларативних вигуків чи штампів. Вона — в серйозній, схвилювано-поетичній розмові, яку веде авторка з читачем, в її об'єктивно-небайдужих оцінках мистецьких явищ.

На жаль, лімітований обсяг книги не дозволяє авторці глибше зануритися на аналізі творів для дітей, скажімо, С. Руданського, Б. Гринченка, Х. Алчевської та інших;

оглядово подані маловідомі письменники (О. Духнович, О. Олесь, У. Кравченко, Марійка Підгірянка, О. Пчілка); чільнішого місця заслуговують В. Стефанік і Марко Черемшина; безпідставно замовчаний Л. Мартович; недоцільним, як нам видається, є розгляд творчості С. Васильченка в розділі «Українська дитяча література радянського періоду»; невиправданим і дисонуючим в світлі нинішнього трактування «високого подвигу» Валі Котика, на нашу думку, є аналіз одноіменної поеми Марії Познанської.

Та ці недогляди ніскільки не применшують вагомості внеску рецензованої праці в українське літературознавство. Написана з почуттям любові і відповідальності, книга допоможе учнівській і студентській молоді в поглибленому вивченні української дитячої літератури, збагатить духовний світ читача.

О. ГНІДАН.

Доцент Київського педінституту ім. М. Горького.

З ІСТОРІЇ ОСВІТИ НА ПРИКАРПАТТІ

„Школа передовсім виховує...“

У 1912 році український письменник А. Крушельницький (1878—1941 або 1942) заснував у Коломиї «Спілку українського учительства», що почала видавати серію книг з питань народної освіти — «Педагогічна бібліотека». Для першого її випуску було обрано статтю Л. Толстого «О народном образовании», що появилася в українському перекладі під назвою «Думки про народне образование». У передмові до українського видання невідомий автор (він підписався криптонімом М. Б.) писав, що ім'я Льва Толстого, «апостола ідеї правди і свободи, звисне у цілому світі» і належить до «тих колосів, що вічно стоять світилом на розпутьті великого походу людства до сонця правди і свободи».

Автор вступу коротко говорить і про творчі пошуки Л. Толстого-педагога. Захоплений думкою «про двигнення народу на вищий щабель знання,

свідомості і моральності», великий російський письменник уважно вивчав твори зарубіжних теоретиків педагогіки. З цією метою він ознайомився з досвідом народної освіти в західноєвропейських країнах, але залишився незадоволений станом шкільництва на Заході. На думку Льва Толстого, західноєвропейські вчителі робили все для того, щоб «по правилах і приписах... в зародках приголомшувати молодий інтелект, забивати всяку живу свободу думку, яка все бажала піднятися вгору». «І ось так Толстой прийшов до переконання, — писав М. Б., — що треба йому забратися до творення всього наново: нової науки виховання і нової школи».

Вступна стаття закінчується таким зверненням: «У твоїх руках, український вчителю, лежить тепер сила підтримати наші зусилля, щоб консеквентно (послідовно — В. П.), йдучи далі й далі, дійти

до останньої цілі: «До освободження нашої школи!» (тут і далі підкреслення у тексті. — В. П.). Видання статті Л. М. Толстого «Думки про народне образование» у перекладі Антона Жилавого було відразу ж помічено критикою і вчителями. В одному з відгуків на перший випуск «Спілки українського учительства» писалося: «Ми певні, що колись статті Толстого про Яснополянську школу... послужать вихідною точкою для реформи в просвіті, більше глибокої, ніж реформи Песталоцці (шведський педагог — В. П.)». В іншій рецензії стверджувалося, що «на велетня думки XIX і XX ст. Льва Толстого можна різно дивитися, та одного тільки не можна заперечувати: Толстой цілим своїм еством, цілим незрівняним генієм був великим і немолотим запереченням сучасної культури в усіх її найдетальніших проявах!». Все ж таки рецензент вважав, що йо-

го педагогічні статті «пересичені песимізмом, негачією», а тому не можуть принести українській школі тої користі, яка потрібна на даному етапі її розвитку.

У 1927 році, знову ж у Коломиї, перевидаються «Думки про образование». Нагадаємо, що ще раніше (у 1922 р.) Іван Франко писав, що Толстой заснував Яснополянську школу, «оперши її на оригінальних підвалинах, і став видавати педагогічний часопис «Ясна Поляна», який за тих часів зробив велике враження в педагогічних російських школах». На думку Льва Толстого, «школа передовсім виховує, тобто продукує людей морально досконалих». Разом з тим І. Франко підкреслював, що російський письменник, захоплений морально-виховними пошуками, «вбачав у школі не просвітницьку установу, що дає молодому поколінню деякий запас відомостей, більш-менш потрібних для піз-

нішого практичного життя», а «установу перш за все виховавчу», а отже, переіменував школу як освітню установу.

У 1908 р. «гурток української молоді» у Станіславі (Івано-Франківськ) привітав Льва Толстого з 80-річчям від дня його народження. Схвильовано вітаючи «високошанованого ювілянта», молоді шанувальники російського генія приєднувалися «оцим скромним письмом до звеличення Твого свята». «А сими рядками хочемо не лише справити Тобі радість... Хочемо не менше дати признання для Твоєї довголітньої титанічної праці, — читаємо далі, — повної посвячення та подиву гідної горожанської відваги, яка рідко коли стрічається, не лиш виявити нашу вдячність як українців, що в дорозі та борбі до визволення культурального стрінулися з Твоїм признанням та симпатіями — ми хочемо Тобі сказати, що й ми, хоч далеко, слухали Твоєго слова, старалися розуміти...». Адреса написана українською мовою і зберігається у Московському музеї Л. М. Толстого.

В. ПОЛЕК,
Доцент кафедри української літератури.
(Продовження в наступному номері).

Оголошення

ВСІМ, ВСІМ, ВСІМ! СТУДЕНТСЬКИЙ КЛУБ ІНСТИТУТУ ЗАПРОШУЄ БАЖАЮЧИХ В НОВОСТВОРЕНІ ГУРТКИ ТА КОЛЕКТИВИ ХУДОЖНЬОЇ САМОДІЯЛЬНОСТІ. КЕРІВНИКИ КОЛЕКТИВІВ ЧЕКАЮТЬ НА ВАС В РЕПЕТИЦІЙНИЙ ЧАС:

— драматична студія (керівник В. Шлемко) — понеділок, середа, п'ятниця, з 16.00 до 18.00 (зал засідань);
— театр пантоміми «Грань» (керівник Н. Портнягіна) — понеділок, вівторок, четвер, з 19.00 до 22.00 (фойє № 2 актового залу);
— ансамбль бального танцю (керівник О. Василів) — понеділок, середа, п'ятниця, з 19.00 до 22.00 (фойє № 1 актового залу).

*** * ***
УВАГА, СТУДЕНТИ! ХТО ЗАПЕРЕЧУВАТИМЕ, ЩО КОЖНИЙ ДІВЧИНІ ЗНАДОБИТЬСЯ ВМІННЯ ШИТИ, В'ЯЗАТИ?

Навчаючись в інституті, Ви маєте чудову нагоду здобути знання і вміння, які обов'язково стануть Вам у пригоді.

САМЕ З ДУМКОЮ ПРО ВАС СТУДЕНТСЬКИЙ КЛУБ ВІДКРИВАЄ ПЛАТНІ ГУРТКИ:

— ручного в'язання (термін навчання 2,5 місяці, плата за курс 7 крб. 50 коп.);
— крою та шиття (термін навчання 3 місяці, плата за курс 12 крб.).
Отже, поспішайте! Через 2—3 місяці навчання Ви зможете здивувати рідних і друзів власноручно створеною обновою, оригінальною, а головне — неповторною.

Запис проводиться щоденно в студентському клубі (корпус Б., ауд. 32, тел. 96-4-91) з 15.00 до 17.00. Початок занять по сформуванню груп.

*** * ***
ШАНОВНІ ВИКЛАДАЧІ, ПРАЦІВНИКИ ІНСТИТУТУ!

БАЛЬНІ ТАНЦІ — ЦЕ ГРАЦІЯ, ПЛАСТИКА, НЕПОВТОРНА КРАСА!

Якщо Ви бажаєте, щоб Ваші донька, син, онук чи онука навчилися розуміти чарівну мову музики і гарно рухатися, поспішіть записати їх в платню студію бального танцю.

Запрошуємо школярів віком від 6 до 11 років. Запис проводиться щоденно з 15.00 до 17.00 в студклубі.

Правління студентського клубу.

ЯК ПАРОСТЬ ВІНОГРАДНОЇ ЛОЗИ

Про культуру мовлення вчителя

Мова існує й змінюється разом із життям і розвитком суспільства, відбиваючи його зрушення. Видатний педагог В. О. Сухомлинський вважав обов'язковим знання рідної і братньої російської мов, бо «мовна культура — це живодатний корінь культури розумової, усього розумового виховання, високої, справжньої інтелектуальності». Мовлення вчителя повинне бути точним, лаконічним. «Кожне слово, — писав В. О. Сухомлинський, — яке звучить у стінах школи, повинно бути продуманим, мудрим, цілеспрямованим, високим... Хай кожне слово, вимовлене в школі, дає плід, не лишається пустоцвітом».

Культура мовлення полягає в тому, щоб відповідно до норм літературної мови вживати слова, вимовляти їх, змінювати, сполучати з іншими лексемами, правильно будувати речення. Особливо високі вимоги ставляться до мовлення вчителя. Чим багатша і різноманітніша мова педагога, тим більший його вплив на розумову діяльність учнів, вища якість їх знань. Отже, живе слово вчителя було і залишається необхідним елементом усєї системи навчання і виховання.

Багатий словниковий запас — одна з найважливіших ознак культури мовлення. У нашій мові переважають багатозначні слова. Це вимагає бути уважним в добір слова, що допоможе мовнику забезпечити точність — не-

від'ємну рису лексичної культури мовлення. Так, дієслово **йти** (йти), яке має понад 30 значень, точно вживається в таких словосполученнях: **швидко йти, йти на посадку (про літак), йти в атаку, йти в авангарді, йти на лад тощо.** Але у виразі «Тобі йде ця хустка» це слово вживте неточно. Замість нього слід використати: **лячить, пасує, до лица.**

Учителю не треба забувати про те, що точність мовлення досягається також правильним уживанням синонімів. Наприклад, говорячи про творчість одного письменника, ми назвемо його **видатним, іншого — визначним, а ще іншого — відомим. Видатний** — той, хто виділяється серед інших якими-небудь надзвичайними рисами; **визначний** — той, який відзначається своїми позитивними рисами, а **відомий** — той, про якого знають. Подібними є слова **розповсюджувати і поширювати**, однак вони не тотожні, тому вживати їх одне замість другого не можна, проте нерідко їх змішують. Пишуть і говорять: «Цей досвід треба **розповсюджувати**» (замість **поширювати**), «Молодогвардійці **поширювали** листівки» (замість **розповсюджували**). Слово **розповсюджувати** поєднується з іменниками-назвами конкретних предметів (**розповсюджувати** листівки, журнали), а дієслово **поширювати** — з іменниками, що означають абстрактні поняття (**поширювати** досвід,

думку, ініціативу та ін.). Не завжди точно вживають слова **вірний (вірно)** і **правильний (правильно)**. Вчитель, не уважний до мови, скаже на уроці: «**Вірно** відповів», «**Вірно** написав», хоч треба — «**правильно** відповів», «**правильно** написав». **Вірний** — який заслугує довіря, постійний у своїх поглядах і почуттях, відданий. **Правильний** — який відповідає дійсності, істинний, справедливий.

Нерідко змішують слова **положення, стан, становище**. Говорять і пишуть: «Відбудеться лекція про міжнародний **стан**», а треба **становище**, «Хворий був у важкому **стані**», хоч **правильно** **становище**; але «географічне **положення**», «**положення** тіла в просторі».

Знання синонімів потрібне кожному. «Синоніми, — писав М. Т. Рильський, — могутня зброя в руках письменника, оратора, лектора, вчителя, матері, що виховує своїх дітей, майстра, що показує учням, як працювати при верстаті, дипломата, що розмовляє з представником іншої держави».

Д. БОНДАРЕНКО,
Доцент кафедри української мови.

Від автора:
Докладніше про правильне вживання синонімів можна дізнатися з праць: Коваль А. П. **Культура української мови.** — К. — 1966; Чак Є. Д. **Складні випадки українського слововживання.** — К. — 1969.

НА ФОТОКОНКУРС «РП»

ОСІННІ НАСТРОЇ Фотоетюд І. ТИМІНСЬКОГО.

ПОЕТИЧНИМ РЯДКОМ

* * *

Де ти, дівчино Наталко,
у які побігла весни,
На якому перевалі
задивилася у світ?
Скільки років минуло...
Тільки спогади воскресли
Й повели мене з проспекту
В яблуневий білий цвіт.
В тому цвіті,
в тому світі босе
бавилося дівчатко —
Пахли травами п'янкими
руси коси на зорі...

І усмішку білозубу
оддало мені на згадку,
Оддало на вічний спомин
в тихім нашому дворі.
Ні привіту, ні одвіту
з того часу від Наталки...
А хотів би, а хотів би

В очі глянути тобі!
Бо ж говорять, що і досі
десь живуть ще
русалки —
Мав би щастя покохати
ту русалку, далєбі.

ПЕТРО ПАЛІ.

* * *

Отбікають холодом думки,
Щось не віриться мені
сьогодні...
Ти стоїш на відстані руки...
Ти стоїш на тім краю
безодні.
Я вдивляюсь, прагну
досягти
Поглядом до серця
крижаного.
Я кажу: «Безодню
перейди!»
А сама зробить не можу
цього.
ГАЛИНА ПЕТРОСЕНЯК

«СОВЕТСКИЙ ПЕДАГОГ» — орган парткома, ректората, профсоюзного комітету та комітета ЛКСМУ Івано-Франківського державного педагогічного інституту імені В. Стефаніка. Газета виходить на українській мові.

Редактор С. І. ХОРОБ.

Газета виходить один раз на тиждень — у вівторок. Формат — 0,5 дружаного аркуша газети «Правда». АДРЕСА: 284000 м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57.

Івано-Франківська обласна друкарня управління у справах видавництва, поліграфії і книжкової торгівлі обласного комітету. м. Івано-Франківськ, вул. Чапаєва, 78.

Ціна 3 коп.
Тираж 2800.
Зам. 1205.
БЧ 14289.